

Kurt Almqvists bibliotek : bakgrund och innehåll

År 2006 erhöll Sigtunastiftelsen Kurt Almqvists bibliotek som gåva av hans hustru och barn.

Kurt Almqvist (1912-2001) var något så ovanligt som en svensk sufi. Själv var han mycket angelägen om att detta inte skulle komma till allmänhetens kännedom – förståelsen i det svenska kultursamhället för islam och dess mystiska dimensioner var inte särskilt stor vid den tid då Kurt Almqvist började publicera sina tankar om det inre livet.

Huvuddelen av sitt yrkesverksamma liv tillbringade Kurt Almqvist som lektor i franska i Strängnäs efter att 1951 ha disputerat på en avhandling om trubaduren Guilhem Adémar.

Han debuterade som diktare med samlingen *Vallfärd till mitten* 1945, som 1959 följdes av *Gryningen är pärlemor* och 1964 av *Ögonblick: En lyrisk årsrunda*.

Större delen av sin publicistiska verksamhet ägnade han emellertid åt att för en svensk publik presentera det andliga helhetsperspektiv, Sophia perennis – den tidlösa visdomen – som hade kommit att bli av avgörande betydelse för hans livsinriktning. Han tillförde därigenom ett mystiskt perspektiv till det svenska religiösa tänkandet, som visserligen inte varit helt bortglömt i den svenska mystikens idéhistoria men alltid betraktats med undran och – i vissa fall – oro av det kristna etablissemang, konservativt eller liberalt.

Genom förmedling av sin bror, ambassadören Karl-Fredrik Almqvist, kom Kurt Almqvist i kontakt med den schweiziske religionsfilosofen och sufimästaren Frithjof Schuon, Isa Nur al-Din, som kom att betyda mycket för honom och som han introducerade för en svensk publik 1973 med boken *Tidlös besinning i besinningslös tid*. Kurt Almqvist initierades på 1940-talet i Shadhiliyaorden. Han antog då namnet Abd al-Muqsi, den Rättfärdiges tjänare.

Perennialismen, vars främste företrädare i Sverige Almqvist var, utmärks framför allt av uppfattningen att Sophia perennis är kärnan i alla traditionella religioner, en transcendent enhet bortom de yttre formernas skenbara motsägelser. För mystikern gäller det att söka sig in till denna tidlösa visdom, den uråldriga Traditionen. Företrädarna för en perennialistisk helhetssyn har därför ofta kallats traditionalister, vilket i viss mening kan sägas vara missvisande. För en perennialist är det fråga om att upptäcka och tränga in i Traditionen – den för alla religioner gemensamma, inte att värna om traditioner i allmänhet. I detta perspektiv har varje religion sitt värde just som den är. Varje religions yttre formvärld utgör utgångspunkten för vallfärden till mitten – den andliga kärnan. Den utgör ”utgångspunkten, vars hela mening

ligger i målet: förverkligandet av den enhet med det Gudomliga, vilken från födelsen är människan given bara som något virtuellt, som en möjlighet” (Kurt Almqvist i *Den glömda dimensionen*, 1959)

Kurt Almqvist utgav också en samling texter av den franske perennialisten René Guénon med titeln *I tjänst hos det Enda: Ur René Guénons verk* (1977). Guénon, som under namnet Abd al-Wahid under de sista decennierna före sin död 1951 i stor tillbakadragenhet bodde i Egypten, hade 1911 initierats i Shadhiliyyaorden av den svenske konstnären Ivan Aguéli och kom att betyda mycket för de perennialistiska tankarnas spridning i Europa och Nordamerika.

I sex böcker, *Den glömda dimensionen* (1959), *Livklädnaden som revs sönder* (1967), *Människan: Det glömda templet* (1984), *Himmelsstegen: Om människans möjlighet att finna en väg till Gud* (1986), *Genom tingens portar: Meditationer* (1989) och *Ordet är dig nära: Om uppenbarelsen i hjärtat och i religionerna* (1994) och ett flertal artiklar bl.a. i Svenska Dagbladet utvecklade Almqvist perennialismens helhetssyn och dess kritiska hållning mot det moderna tänkandet och de kristna kyrkornas anpassning till detta.

I en understreckare i Svenska Dagbladet i augusti 1972 presentade Almqvist för en svensk publik en annan av de tänkare som betytt mycket för honom: den iranske religionsfilosofen Seyyed Hossein Nasr, som några år senare blev den förste muslimske teologie hedersdoktorn vid Uppsala universitet. I sina senare böcker och tidskriftsartiklar utvecklade Almqvist Nasrs kritik mot den västerländska sekulära naturvetenskapens skuld till miljöförstörelsen och nödvändigheten av att återgå till en *scientia sacra*, en vetenskap grundad på synen att naturen har okränkbara andliga dimensioner, och som ser människan inte som en naturens behärskare utan som en Guds tjänare, vars plikt det är att på ett ansvarsfullt sätt förvalta skapelsen.

Vid flera tillfällen under 1980- och 1990-talen deltog Kurt Almqvist i konferenser på Sigtunastiftelsen, där han utvecklade de perennialistiska perspektiven.

Kurt Almqvists bibliotek innehåller en mångfald böcker och tidskrifter från den perennialistiska traditionen men också en hel del böcker som behandlar olika religioner – framför allt deras mystiska traditioner. I donationen ingår också ett antal tavlor med motiv från olika religioners traditioner – varav flera av Almqvists andlige mästare Frithjof Schuon.

Kurt Almqvists arkiv, som nu är tillgängligt för forskare och andra intresserade, finns sedan 2008 också på Sigtunastiftelsen.

Välkommen att ta del av både bibliotek och arkiv!